

(Политика, 27.03.2010)

Краљевина Југославија је 25. марта 1941. приступила Тројном пакту. Одлука владе Цветковић-Мачек није била нимало необична и неочекивана. Немачка је до тог времена успела да покори, умири или на своју страну привуче читаву континенталну Европу. Аустрија и Чехословачка пале су без већег ангажовања немачке војске.

Пољска и њена заштитница Француска освојене су после кратке и бруталне кампање без преседана у ранијој историји. Покорене су Белгија, Холандија, Данска и Норвешка. Неутралне европске земље углавном су биле наклоњене Силама осовине. Немачки рајх господарио је Европом. Његови савезници били су Италија, Јапан, Финска, Мађарска, Румунија, Бугарска...

Италија је анектирала Албанију, а управо марта 1941. године спремао се коначни напад немачких и италијанских трупа на Грчку.

Совјетски Савез, доскорашњи архинепријатељ, био је немачки партнер у подели источне Европе. Велика Британија је била изолована и подвргнута свакодневним бомбардовањима. САД су стајале по страни, наизглед незаинтересоване. Југославија се налазила у неодрживом положају.

Окруживали су је немачки савезници, већином стари непријатељи: Италија, Немачка (бивша Аустрија), Мађарска, Румунија, Бугарска, италијанска Албанија. Грчка је и сама упорно водила све безнаднији рат. Југословенска монархија је при том била нестабилна, на пола пута уставне реформе, национално и социјално подељена, економски упућена на Немачку и зависна од ње.

Немачка је журила да освајањем Грчке и укључивањем Југославије обезбеди свој утицај на Балкану. Балканске сировине сматране су неопходним за успех даљих ратних планова Осовине. Спремајући се за рат са Совјетским Савезом Немачка је настојала да брзо реши сва раније отворена питања. Зато је Краљевини Југославији дата мало боља

понуда него појединим њеним суседима. Гарантован јој је интегритет и није јој наметнута обавеза да даје трупе као савезник Осовине. Стављено јој је у изглед чак и да у будућности својој територији припоји стратешки важан Солун.

Само два дана пошто је у бечком дворцу Белведере шеф југословенске дипломатије потписао пакт с Немачком, у Београду је извршен пуч. Официри су преузели власт, створена је нова влада. Иако је народ подржао раскид пакта, нова власт је покушала да преговара са Силама осовине. Свега десет дана касније Југославија је нападнута, поражена и раскомадана у рату који је трајао тек дванаест дана.

Догађаји од 27. марта 1941. године вишеструко су митологизовани. Пре свега створена је фама о значајном учешћу Комунистичке партије у овим догађајима. Ове тврдње су оповргнуте још за време постојања социјалистичке Југославије. Затим, створена је и представа о томе да је због напада на Југославију каснио план „Барбароса” и агресија на Совјетски Савез. Због кашњења су се, наводно, најважније битке из 1941. одиграле током децембра, у време дубоке зиме. Тако је, тврдили су заговорници ове тезе, Југославија нехотице значајно допринела светској победи над нацизмом. Треба, међутим, рећи да је напад на Совјетски Савез ионако каснио и да је до неуспеха дошло пре свега због стратешких грешака у његовом планирању, што домаћа и светска историографија већински већ деценијама прихватају (видети код И. Кершоа и С. К. Павловића). Коначно, честе су и тврдње према којима је одлука о раскиду пакта била погрешна, па је због ње Југославија увучена у рат и претрпела бројна страдања. Наравно, и ове тврдње су претеране. Страдање Румуна и комадање њихове државе показује да се Хитлеровој Немачкој није могло веровати. Истина је да би наша војска остала у земљи чиме би усташки геноцид, сама успостава такве НДХ и комунистичка револуција били веома отежани.

Наравно, остаће заувек отворено и питање: да ли би било исправно подржати ратна и политичка настојања најмрачније идеологије и војног савеза у историји човечанства? У сваком случају, сви они који с правом указују на утицај британске обавештајне службе на офицере који су извели пуч заборављају на општа антифашистичка осећања у српском народу. Занемарују такође и данас потпуно позната србофобна осећања вође немачког Рајха, Адолфа Хитлера.